

Nr 230.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 om sparbanker, m. m.; given Stockholms slott den 3 maj 1929.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker,

dels ock föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen därjämte hemställt.

GUSTAF.

Nils Wohlin.

Förslag

till

lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker.

Häri genom förordnas, dels att 28, 57, 58, 60, 61, 63, 64 och 68 §§ i lagen den 29 juni 1923 om sparbanker skola, 58 och 64 §§ i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse, dels ock att i lagen skola införas två nya paragrafer, betecknade 60 a och 60 b och av den lydelse nedan sägs:

28 §.

Lån av sparbanks medel må ej utlämnas mot skuldförbindelse, för vars uppfyllande ledamot av sparbankens styrelse eller i sparbanken anställd tjänsteman i egenskap av huvudgäldenär eller löftesman svarar, utan så är, att till säkerhet för lånets fulla belopp ställes pant av sådana obligationer eller inteckningar, som i 25 § omförmälas, ej heller må lån utlämnas mot förbindelse, för vars uppfyllande det enligt 58 § förordnade allmänna ombudet svarar.

57 §.

Tillsynen över sparbank skall på sätt nedan stadgas utövas av Konungens befallningshavande i det län, där sparbankens styrelse har sitt säte, samt en för hela riket gemensam sparbanksinspektion.

58 §.

Konungens befallningshavande — — — hinder därför.

Konungens befallningshavande — — — sådant vite.

Föreläggande, som ovan sagts, må utom vad angår innehållet i balansräkning eller vinst- och förlusträkning icke av Konungens befallningshavande meddelas i fråga om i lag givna föreskrifter, vilkas överträdande är belagt med straff. I frågor, som angå sparbanks bokföring, må förbud eller föreläggande icke av Konungens befallningshavande meddelas, med mindre sparbanksinspektionen gjort framställning därom.

Då Konungens befallningshavande — — — ett år.

Har sparbanks styrelse — — — i likvidation.

60 §.

Allmänna ombudet åligge:

att med uppmärksamhet följa sparbankens verksamhet;

att minst en gång årligen verkställa undersökning av sparbankens förvaltning och, där hinder ej möter, jämväl deltaga i den revision, varom i 39 § förmäles;

att, därest sparbanken träder i likvidation, övervaka denna;

att, därest allmänna ombudet finner förhållande föreligga, som kan giva anledning till åtgärd av Konungens befallningshavande eller sparbanksinspektionen, därom ofördröjligen underrätta vederbörande tillsynsmyndighet; samt

att meddela Konungens befallningshavande och inspektionen alla de upplysningar angående sparbanken, som av dem äskas.

Förordnande att vara allmänt ombud må när som helst av Konungens befallningshavande återkallas.

Närmare bestämmelser om de allmänna ombudens åligganden meddelas av Konungen.

Allmänna ombudet åtnjuter arvode efter de grunder Konungen stadgar.

60 a §.

Sparbanksinspektionen åligge:

att i fråga om lämpliga inrättandet och bedrivandet av sparbanks verksamhet tillhandagå med råd och upplysningar;

att med uppmärksamhet följa sparbankernas verksamhet; samt

att, därest inspektionen finner, att sparbanks verksamhet icke står i överensstämmelse med lag eller sparbankens reglemente eller eljest bedrivs på sätt, som medför våda för sparbankens säkerhet, göra de erinringar hos sparbankens styrelse eller de framställningar hos Konungens befallningshavande, vartill inspektionen kan finna sig föranläten.

Där inspektionen finner sådant nödigt, äge inspektionen meddela föreskrifter angående sättet för förande av sparbanks räkenskaper.

Ledamot av inspektionen må ej deltaga i styrelsen av eller vara anställd vid sparbank.

Närmare bestämmelser om inspektionens organisation och verksamhet meddelas av Konungen.

60 b §.

Sparbanksinspektionen äge, när sådant prövas nödigt, sammankalla sparbanks styrelse eller, om sparbanken befinner sig i likvidation, likvidatorerna.

Hava styrelsen eller likvidatorerna icke efterkommit av inspektionen framställd begäran om utfärdande av kallelse till extra sammanträde med huvudmännen, må sådan kallelse av inspektionen utfärdas.

Vid sammanträde med huvudmännen eller av inspektionen utlyst sammanträde med styrelse eller likvidatorer må närvara och i överläggningarna deltaga allmänna ombudet ävensom den, vilken enligt av Konungen meddelade bestämmelser har befogenhet att företräda inspektionen.

61 §.

Sparbanks styrelse eller, där sparbanken trätt i likvidation, dess likvidatorer åligger:

att för sparbanksinspektionen och allmänna ombudet när som helst hålla sparbankens kassa och övriga tillgångar samt alla böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning;

att å tider, som av inspektionen bestämmas, och enligt av inspektionen fastställda formulär upprätta och till inspektionen insända översikter över sparbankens tillgångar och skulder; skolande i sådan översikt angivas, huruvida anledning finnes till antagande, att bokförda värdet av någon i översikten upptagen tillgång överstiger dess verkliga värde;

att jämväl i övrigt meddela Konungens befallningshavande, inspektionen och allmänna ombudet alla de upplysningar rörande sparbanken, som av dem äskas;

att, där inspektionen meddelat föreskrift beträffande sättet för förandet av sparbanks räkenskaper, ställa sig sådan föreskrift till efterrättelse;

att, så snart den i 32 § omnämnda berättelsen föreligger av styrelsen underskriven, insända avskrifter därav jämte vinst- och förlusträkning samt balansräkning till såväl inspektionen som allmänna ombudet samt att efter verkställd revision tillställa inspektionen och allmänna ombudet den däröver avgivna berättelsen ävensom protokoll, upptagande de å sammanträde med huvudmännen i anledning av nämnda berättelser fattade besluten; samt

att årligen senast en månad efter huvudmännens årssammanträde avgiva statistisk redogörelse angående sparbanken jämlikt av Konungen meddelade föreskrifter.

63 §.

Till bestridande av kostnaden för sparbanksinspektionens organisation och verksamhet ävensom av halva kostnaden för arvoden åt allmänna ombuden skall varje sparbank i riket årligen erlægga särskilda bidrag. Vartdera bidraget skall utgå efter visst, för samtliga sparbanker lika förhållande till sammanlagda beloppet av de utav sparbank vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltade medlen; dock må varje bidrag icke överstiga fem tusendedels procent av detta belopp. Återstoden av kostnaden för arvoden åt allmänna ombuden gäldas av statsverket.

Närmare bestämmelser om fastställande av sparbanks bidrag och om bidrags erläggande meddelas av Konungen.

64 §.

Med böter från och med femtio till och med tvåtusen kronor eller fängelse straffes

- 1) stiftare, vilken — — — 4 § sägs;
 - 2) styrelseledamot — — — oriktig uppgift;
 - 3) styrelseledamot — — — oriktig uppgift;
 - 4) styrelseledamot, som — — — 33 §;
 - 5) styrelseledamot eller annan, som mot bättre vetande till Konungens befallningshavande, sparbanksinspektionen eller allmänna ombudet avgiver oriktig eller ofullständig uppgift angående omständighet, varom det ålegat honom att lämna upplysning;
 - 6) revisor, som — — — honom granskats;
 - 7) revisor, som — — — hans uppdrag.
- Ej må — — — strängare straff.

68 §.

Över beslut, som av Konungens befallningshavande eller sparbanksinspektionen på grund av denna lag meddelas, må klagan föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement; dock gånge beslut, som meddelas av Konungens befallningshavande, utan hinder av klagan i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 april 1929.*

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden
LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG,
LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wohlin, anmäler efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet fråga om ändring av gällande bestämmelser angående tillsyn över sparbankerna samt anför därvid:

Inledning. Enligt gällande bestämmelser om tillsyn över sparbank, som meddelas i 57—63 §§ i sparbankslagen den 29 juni 1923, utövas tillsynen av länsstyrelsen i det län, där sparbankens styrelse har sitt säte. Såsom biträde vid tillsynen har länsstyrelsen ett av densamma för varje sparbank förordnat allmänt ombud, som minst en gång årligen bör verkställa undersökning av sparbankens förvaltning. Sådan undersökning bör, där hinder ej möter, ske genom deltagande i revisionen av sparbankens förvaltning. De uppgifter, som åligga allmänt ombud, äro närmare angivna i en av Kungl. Maj:t den 21 december 1923 utfärdad instruktion (nr 451). Genom särskild kungörelse samma dag (nr 452) har Kungl. Maj:t med stöd av 63 § i sparbankslagen meddelat bestämmelser om ersättning till de allmänna ombuden.

I skrivelse den 8 mars 1929, nr 49, har riksdagen i anledning av väckt motion anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa skyndsamt utredning i fråga om behovet av ändrade bestämmelser rörande tillsyn över sparbankerna samt, därest omständigheterna därtill skulle föranleda, för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

I motiveringen till skrivelsen har riksdagen anført, bland annat, att riksdagen visserligen tidigare uttalat den uppfattningen, att den nuvarande anordningen för tillsyn över sparbankerna skulle komma att bli tillfyllest. Emellertid hade, efter ikraftträdandet av den nya sparbankslagen, beträffande några sparbanker inträffat omständigheter, vilka syntes kunna sägas utgöra stöd för den meningen, att tillsynen enligt nu gällande system icke alltid fungerat fullt tillfredsställande.

Då jag den 10 april 1929 för Kungl. Maj:t anmälde riksdagens förevarande skrivelse, framhöll jag, att riktigheten av den uppfattning, åt vilken riksdagen i skrivelsen givit uttryck, bekräftats av de förhållanden, som

yppat sig i samband med de under de senaste dagarna inträffade fallissemangen i Allmänna sparbanken i Stockholm med flera sparbanker. Därvid hade, anförde jag vidare, framkommit, att i åtskilliga fall såväl inlåning som framför allt utlåning i ifrågavarande sparbanker ägt rum på sätt, som uppenbarligen icke stode i överensstämmelse med bestämmelserna i sparbankslagen, utan att tillsynsmyndighet ingripit eller ens anmälan av vederbörande allmänna ombud blivit gjord. Jämväl i övrigt hade ledningarna för dessa sparbanker vid rörelsens handhavande i betydande omfattning och under längre tid kunnat opåttat åsidosätta de fordringar, som måste uppställas på en sparbanksledning.

Vad sålunda framkommit utvisade enligt min mening, att den redan före den nuvarande sparbankslagens tillkomst aktuella frågan om omläggning av tillsynen över sparbankerna måste skyndsamt bringas till en lösning. Beträffande spørsmålet om sättet för kontrollens utövande och om den myndighet, åt vilken kontrollen borde anförtros, hade tidigare och senast under förarbetena till den nu gällande lagen skilda meningar yppats. Olika möjligheter hade därvid utförligt diskuterats. Emellertid vore jag icke beredd att taga ståndpunkt till ifrågavarande spørsmål utan ytterligare utredning, som toge hänsyn jämväl till de erfarenheter, man varit i tillfälle att göra i tiden efter den nya lagens tillkomst. Denna utredning syntes lämpligen bära verkställas genom särskilda inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga samt bedrivs med största skyndsamhet i syfte att, därest så visade sig möjligt, förslag i ämnet måtte kunna framläggas redan för den nu samlade riksdagen.

Under åberopande av vad sålunda anförts sökte jag och erhöll jämväl Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla högst tre sakkunniga att inom finansdepartementet biträda med utredning angående ändrade bestämmelser rörande tillsyn över sparbankerna.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallade jag samma dag ledamoten av riksdagens andra kammare E. O. Magnusson i Tumhult, borgmästaren V. A. Schneider och ledamoten av riksdagens första kammare generaldirektören A. E. Örne att biträda med utredningen.

De sålunda utsedda sakkunniga hava med skrivelse den 20 april 1929 avgivit förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker. Innan jag närmare ingår på detta förslag torde jag emellertid få lämna en redogörelse för tidigare förslag beträffande ordnande av tillsynen över sparbankerna.

Jämväl enligt 1892 års sparbankslag utövades tillsynen över sparbankerna av länsstyrelsen, som för sådant ändamål ägde att själv eller genom ombud verkställa undersökning av sparbanks förvaltning.

Beträffande tillämpningen av detta stadgande anförde de i det följande närmare omnämnda 1920 års sparbankssakkunniga i sitt den 27 juli 1921 avgivna betänkande följande.

Historik.
1892 års
sparbanks-
lag.

Stadgandet, att undersökning av sparbanks förvaltning skulle verkställas av länsstyrelsen själv eller genom ombud, gäve näppeligen en riktig bild av det sätt, varpå tillsynen i verkligheten vore fördelad emellan länsstyrelsen och ombuden. Undersökning genom länsstyrelsen själv syntes nämligen ytterst sällan förekomma; den egentliga inspektionen över sparbankerna verkställdes av ombuden, medan länsstyrelsens egen verksamhet vore inskränkt till att avgöra de frågor, som enligt sparbankslagen uttryckligen ankomme på länsstyrelsens prövning eller i följd av anmälningar från ombuden hänskötes till länsstyrelsen. I vad mån ombuden vore i stånd att utöva en effektiv kontroll vore givetvis framför allt beroende av, vilka personer som utsåges till ombud. I åtskilliga län uppdroges ombudsskapen uteslutande åt tjänstemän inom länsstyrelserna, i andra fördelades däremot ombudsskapen emellan dylika tjänstemän och andra, särskilt i residensstäderna bosatta bankmän. Länsstyrelsernas möjligheter att erhålla kvalificerade ombud av det senare slaget vore dock relativt begränsade på grund av de föreskrifter, som gällde angående ombudens ersättning. Ombuden, vilkas arvoden enligt 21 § i 1892 års lag skulle utgå efter de grunder, Konungen stadgade, ägde nämligen att åtnjuta allenast resekostnads- och traktamentsersättning, och det syntes ligga i öppen dag, att enskilda personer mera sällan skulle vilja avstå från sina vanliga inkomster mot en så ringa ersättning. Det rådande systemet hade sina fördelar, men medförde också högst avsevärda olägenheter. Såsom fördelar måste i första hand betecknas den kännedom om ortsförhållandena, som vore till finnandes såväl hos länsstyrelserna som hos ombuden, samt den korrespondens emellan den beslutande myndigheten (länsstyrelsen) och inspektionsmyndigheten (ombuden), som systemet möjliggjorde. Olägenheterna bestode åter förnämligast i att ombuden ofta saknade kompetens att bedöma uppkommande praktiska spørsmål, särskilt sådana av rent bankteknisk art, samt att möjlighet att tillämpa enhetliga kontrollprinciper saknades. I det förra avseendet kunde väl möjligen en förändring till det bättre vinnas genom att ökad gottgörelse bereddes ombuden. I det senare avseendet kunde däremot en förändring icke ske utan en rätt väsentlig omläggning av kontrollbestämmelserna.

Svenska
sparbanks-
föreningens
framställning
år 1908.

Emellertid hade frågan om en sådan omläggning förts på tal redan år 1908. I enlighet med beslut, fattat vid svenska sparbanksföreningens sammanträde den 10 december 1908, ingick föreningen nämligen till Kungl. Maj:t med framställning om att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida icke för rikets sparbanker borde inrättas en fackmässig inspektion.

1910 års
sparbanks-
kommitté.

Sparbanksföreningens framställning, som remitterades till länsstyrelserna och av det övervägande flertalet av dem tillstyrktes, föranledde tillsättandet av 1910 års sparbankskommitté, som fick i uppdrag bland annat att taga under övervägande frågan om anordnande av en fackmässig och enhetlig kontroll över rikets sparbanker samt att avgiva det förslag i ämnet, vartill omständigheterna kunde föranleda, ävensom att avgiva förslag till de änd-

ringar i gällande sparbankslag, som till följd av sparbankskontrollens omläggning syntes erforderliga.

I sitt år 1911 avgivna betänkande föreslog kommittén, att tillsynen över sparbankerna skulle överlämnas åt bankinspektionen enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t ägde meddela. I övrigt innehöll kommittéföreläggningen beträffande kontrollen å sparbankerna huvudsakligen följande avvikelser från nu gällande bestämmelser. För varje sparbank skulle finnas ett av bankinspektionen, efter förslag av vederbörande länsstyrelse, förordnat allmänt ombud, som minst en gång årligen skulle verkställa undersökning av sparbankens förvaltning. Nämda undersökning borde så vitt möjligt ske genom deltagande i den årliga revisionen av sparbankens förvaltning och räkenskaper. Särskild undersökning av sparbanks förvaltning skulle därjämte, efter förordnande av bankinspektionen, kunna verkställas av någon dess ledamot. Bankinspektionen skulle äga att avgöra, huruvida sparbanks grundfond skulle få sättas till lägre belopp än det i allmänhet föreskrivna, att meddela tillstånd till upprättande av avdelningskontor utom den ort, där sparbankens styrelse hade sitt säte, att pröva lagligheten av beslut rörande användande av sparbanks vinst till allmännyttiga eller välgörande ändamål samt att förordna om talans anställande mot huvudmän eller styrelse. För sparbanks räkenskaper och revisionsberättelser skulle bankinspektionen hava att fastställa formulär, vilka vederbörande skulle vara skyldiga att i huvudsak följa. Styrelse- och revisionsberättelser skulle insändas till bankinspektionen. Kostnaden för bankinspektionens befatning med tillsynen över sparbankerna skulle bestridas av dessa, medan inspektionens ombud skulle åtnjuta ersättning av allmänna medel. Därvid förutsattes, att ombudens ersättning skulle komma att höjas.

Vid kommitténs betänkande funnos följande särskilda yttranden av kommitténs ordförande och två ledamöter. Ordföranden förklarade sig anse de principer, varpå kommittén byggt sitt förslag, riktiga, men med hänsyn till det motstånd, som, under det kommittén varit i verksamhet, inom sparbankskretsar framträtt mot tillsynens överflyttande till bankinspektionen och då en förändring av kontrollen knappast kunde sägas vara av förhållandena med nödvändighet påkallad, fann han anledning saknas att för det dåvarande påtruga sparbankerna ett nytt kontrollsystem, som för dem skulle medföra en kostnad. Den ene av de skiljaktiga ledamöterna ansåg, att en fackmässig och enhetlig inspektion över sparbankerna icke vore behövlig och att förty de funktioner, som kommittén tillämnat bankinspektionen, borde överlämnas åt länsstyrelserna, dock med det undantaget, att formulär för räkenskaper och revisionsberättelser skulle fastställas av Kungl. Maj:t; tillika föreslogs, att sparbankerna själva skulle vidkännas arvoden till länsstyrelsernas ombud. Det behov av bättre kontroll, som förefunnes, kunde enligt nämnda ledamots uppfattning tillgodoses genom att de årliga revisionerna verkställdes med mera insikt och noggrannhet, vilket skulle åstadkommas dels genom att arvoden till länsstyrelsernas ombud höjdes, vari-

genom mera kvalificerade personer skulle kunna påräknas såsom ombud, och *dels* genom att revisorerna förpliktades att följa fastställda formulär, till vilka kommittén utarbetat förslag. Den andre av de skiljaktiga ledamöterna avstyrkte likaledes ett överflyttande av tillsynen över sparbankerna till bankinspektionen, men] förordade i stället tillsättandet av en särskild sparbanksinspektör, vilken utan att själv äga någon bestämmanderätt skulle hava att vaka över sparbankerna, därvid det skulle åligga honom, bland annat, att avgiva yttranden till länsstyrelserna i vissa på deras prövning ankommande frågor, att verkställa inspektioner, att hos länsstyrelserna göra de erinringar eller anmälningar, som av inspektionerna eller eljest kunde föranledas, att tillhandagå sparbankerna med råd och anvisningar samt att på uppdrag av chefen för finansdepartementet verkställa utredningar och avgiva yttranden i ärenden, som anginge sparbankerna.

Över kommittéförslaget avgåvos yttranden av länsstyrelserna, svenska sparbanksföreningen och ett stort antal sparbanker, svenska bankföreningen och bankinspektionen.

Såväl de flesta länsstyrelserna som sparbanksföreningen och det stora flertalet sparbanker ställde sig därvid avvisande mot förslaget. Bankföreningen uttalade sig mot att, därest en centralisering av tillsynen över sparbankerna skulle ske, förlägga tillsynen till den för bankerna inrättade bankinspektionen. Bankinspektionen slutligen anslöt sig närmast till den av kommitténs ordförande uttalade åsikten.

Kommittéförslaget lades ej till grund för lagstiftning i ämnet. Orsaken härtill torde framför allt hava varit den hållning, som sparbankerna själva intogo till förslaget.

1920 års sparbankssakkunniga tillkallas.

Frågan fick därefter vila till dess chefen för finansdepartementet den 23 januari 1920 sökte och erhöll Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sakkunniga att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om en revision av den gällande sparbankslagstiftningen, de förut omnämnda 1920 års sparbankssakkunniga. I det anförande, varmed departementschefen motiverade de sakkunnigas tillkallande, erinrades nämligen särskilt om behovet av en förbättrad kontroll över sparbankerna.

Svenska sparbanksföreningen år 1920.

Vid ett kort därefter eller den 17 april 1920 hållet sammanträde med svenska sparbanksföreningen upptogs tillsynsfrågan till förnyad behandling. Föreningen anslöt sig därvid till ett vid sammanträdet hållet anförande, vari såsom önskemål betecknades, att dels länsstyrelserna bibehölles såsom den i första hand kontrollerande myndigheten över sparbankerna, dels ersättningen till länsstyrelsernas ombud avsevärt höjdes och dels en sparbanksinspektör tillsattes.

1920 års sparbankssakkunnigas förslag.

I sitt förut omnämnda betänkande den 27 juli 1921 föreslogo 1920 års sakkunniga, att tillsynen skulle vara fördelad mellan länsstyrelserna och en särskild, för hela riket gemensam sparbanksinspektion. De sakkunniga tänkte sig, att denna inspektion, vars organisation skulle bestämmas i administrativ

ordning, skulle bestå av en sparbanksinspektör som chef jämte en, eventuellt flera assistenter samt en biträdande ledamot och en sekreterare ävensom kontorspersonal. Kostnaden för inspektionen skulle bestridas av sparbankerna.

Länsstyrelsernas funktioner i avseende å tillsynen voro enligt förslaget i stort sett desamma som enligt 1892 års lag; dock skulle länsstyrelsen endast efter framställning av sparbanksinspektionen äga att ingripa mot sparbank i fråga, som avsåge dess rörelse eller bokföring, varjämte rätten att meddela föreskrifter om sättet för förande av sparbanks räkenskaper skulle överflyttas från länsstyrelserna till inspektionen.

Sparbanksinspektionen skulle enligt förslaget hava såväl rådgivande som inspekterande verksamhet. I det förra avseendet skulle inspektionen hava att *dels* tillhandagå sparbankerna med erforderliga råd och upplysningar angående lämpliga inrättandet och bedrivandet av deras verksamhet och *dels* på begäran av länsstyrelsen yttra sig i sparbanksfrågor, som ankomme på nämnda myndighets åtgärd. I det senare avseendet skulle inspektionen hava att med uppmärksamhet följa sparbankernas verksamhet samt företaga undersökningar av sparbankernas förvaltning. Skulle inspektionen finna, att sparbank förvaltades i strid med de för sparbanken gällande föreskrifter, skulle inspektionen hava att genom erinringar hos sparbankens styrelse söka åstadkomma rättelse samt att, i den mån det erfordrades, hos länsstyrelsen göra framställning om åtgärd gent emot sparbanken. Inspektionen skulle vidare beträffande på länsstyrelses prövning ankommande frågor hava att verka för tillkomsten av en enhetlig praxis, för vilket ändamål det synes hava förutsatts, att inspektionen skulle äga att hos Kungl. Maj:t överklaga länsstyrelses beslut, varigenom framställning av inspektionen lämnats utan bifall. Slutligen skulle enligt förslaget inspektionen från statistiska centralbyrån övertaga arbetet med sparbanksstatistiken.

De sakkunniga voro emellertid icke eniga om sitt förslag, som omfattades av en majoritet av fyra av de sakkunniga. Två av de sakkunniga förordade, att den centrala tillsynen över sparbankerna skulle överlämnas åt bank- och fondinspektionen; hos denna skulle för sådant ändamål upprättas en särskild avdelning med de funktioner, som av sakkunnigmajoriteten tillämnats sparbanksinspektionen. En av de sakkunniga slutligen avstyrkte helt inrättandet av ett centralt tillsynsorgan.

Såsom motiv för sitt förslag anförde de sakkunnigas majoritet följande:

»För de sakkunniga står det klart, att det skulle vara en synnerligen stor fördel för sparbankerna, om en verkligt fackmässig inspektion kunde komma till stånd. Nyttan av att en sparbanks verksamhet och portfölj underkastas granskning av en tillsynsfunktionär, som besitter ej blott sakkunskap i banktekniska frågor utan ock kännedom om de ekonomiska förhållandena i allmänhet, kan knappast överskattas. Särskilt med hänsyn till att på senare tid vid vissa sparbanker börjat tillämpas ett kreditgivnings-system, som näppeligen kan anses stå i överensstämmelse med vad som är för sparbankerna naturligt, torde den garanti för en sund sparbankspolitik, som en fackmässig inspektion innebär, vara eftersträvansvärd. Otvivelaktigt har jämväl behovet av en sådan skarpare trätt i dagen i följd av den

ekonomiska kris, som vårt land nu har att genomgå. Ty om också en fackmässig inspektion, lika litet som den är i stånd att i allmänhet förebygga förluster på grund av oförsiktig kreditgivning, kan förtaga verkningarna av en kris, är det dock uppenbart, att det är åsidosättandet av de allmänna principer, för vilkas upprätthållande en dylik inspektion har att verka, som i första rummet hämnar sig vid en kris. Ett skäl för införandet av en fackmässig inspektion är ock den gynnsamma erfarenhet, man haft av en sådan i våra grannländer, och betydelsen av detta skäl torde icke i nämnvärd grad försvagas därav, att sparbanksverksamheten i dessa länder företer större likhet med vanlig bankrörelse än vad fallet är hos oss.

Om någon tvekan sålunda icke kan finnas därom, att en fackmässig tillsyn över sparbankerna bör inrättas och att detta bör ske omedelbart, är däremot spørsmålet om huru en sådan inspektion bör anordnas mera svårloft. Att åstadkomma en fackmässig inspektion med utnyttjande av de nuvarande kontrollorganen, revisorer, Konungens befallningshavande och Konungens befallningshavandes ombud, torde icke vara möjligt. Förslagen att fastställa särskilda formulär för räkenskaper och revisionsberättelser samt att öka ombudens arvoden kunna visserligen medföra nytta, men någon verklig lösning av ifrågakarande spørsmål erbjudas de näppeligen. Genom formulären kan väl vinnas, att revisionerna bliva noggrannare men icke att de bliva fackmässiga. Och med högre arvoden åt Konungens befallningshavandes ombud skulle väl i större utsträckning än nu andra än tjänstemän hos länsstyrelserna kunna anlitas såsom ombud, men arvoden skulle dock aldrig kunna höjas i sådan utsträckning, att verkligt framstående fackmän — om nu sådana över huvud stå till buds — annat än i undantagsfall skulle kunna förvärfvas för tillsynen, vartill kommer, att den väsentliga olägenhet alltid skulle kvarstå, som ligger däri, att ombuden hava sin huvudsakliga verksamhet förlagd till andra områden och därför blott vid enstaka tillfällen kunna ägna sin tid och sina intressen åt de sparbanker, som de skola övervaka. För att tillsynen skall kunna fylla de fordringar, som skäligen böra ställas på densamma, torde det emellertid vara nödvändigt, att för densamma förvärfvas en eller flera fullt kompetenta fackmän, som helt ägna sig åt sin uppgift, och en dylik kontroll lär knappast kunna anordnas på annat sätt än att åt ifrågakarande fackmän såsom central tillsynsmyndighet uppdrages ledningen av tillsynen över sparbankerna. De sakkunniga komma således till det resultatet, att en central inspektionsmyndighet bör inrättas, varigenom också kravet på att kontrollen över sparbankerna utövas enligt enhetliga principer blir tillgodosett.

Denna centrala inspektionsmyndighet kan tydligen anordnas antingen såsom en under finansdepartementet direkt sorterande sparbanksbyrå eller sparbanksinspektör eller ock såsom en från finansdepartementet fristående institution. Med hänsyn till den erfarenhet, som vunnits under den tid, då inspektionen över affärsbankerna var organiserad på det förra sättet, synes den senare anordningen vara att föredraga. Därvid har man emellertid åter två vägar att välja emellan. Man kan låta sparbanksinspektionen utgöra ett självständigt verk, och man kan låta den bliva en avdelning av bank- och fondinspektionen. För den senare anordningen tala onekligen vägande skäl. Frånsett, att den skulle medföra en ej obetydlig kostnadsbesparing, skulle densamma bliva till nytta såväl för sparbankerna som för det allmänna. För sparbankerna skulle förmånen ligga däri, att sparbanksinspektionen skulle kunna utnyttja de upplysningar, som erhållas vid inspektionen av bankerna, samt tillgodogöra sig den erfarenhet, som samlats

hos bank- och fondinspektionen. För det allmänna skulle anordningen medföra den stora fördelen, att en gemensam inspektion skulle erhålla en fullständigare överblick över landets kreditväsen och sålunda bland annat kunna bättre än två särskilda inspektioner bedöma, vilka åtgärder förhållandena vid varje särskild tidpunkt kunde kräva.

Avgörande kunna dock dessa skäl näppeligen anses vara. Vad kostnadsbesparingen beträffar kan denna icke tillmätas större betydelse, i all synnerhet som den part, vars intressen det gäller, nämligen sparbankerna själva, vederligen äro villiga att vidkännas den med en särskild inspektion förenade högre kostnaden. Och givetvis kan och måste, om en sådan inrättas, en viss samverkan komma till stånd emellan densamma och bankinspektionen.

Å andra sidan kan man icke mot sparbanksinspektionens förläggande till bank- och fondinspektionen med fog åberopa, att den motsättning, som må förefinnas emellan sparbankerna och bankbolagen, skulle kunna föranleda därtill, att en gemensam inspektion skulle komma att utövas utan tillbörligt beaktande av såväl den ena som den andra banktypens speciella intressen. Icke heller lärer fog förefinnas för den invändning mot tillsynens förläggande till bank- och fondinspektionen, som framkommit från bankbolagshåll, nämligen att bankinspektören, som ju från början tillsatts för handhavandet av tillsynen över bankbolagen, skulle i viss mån komma att dragas från arbetet därmed. Det må gent emot sistnämnda invändning erinras om att fondinspektionens förläggande till bankinspektionen visat sig kunna ske utan några olägenheter samt att instruktionen för sparbanksinspektionen givetvis under nu omhandlade förutsättning borde erhålla sådant innehåll, att bankinspektörens medverkan vid tillsynen över sparbankerna skulle krävas allenast i viktigare frågor av principiell art.

De sakkunniga hava emellertid stannat vid att föreslå, att sparbanksinspektionen skall bli ett självständigt verk. Vad som bestämt de sakkunnigas uppfattning är den obenägenhet för en förening av bank- och fondsamt sparbanksinspektionerna, som framträtt å sparbankshåll. Därest den nya kontrollinstitutionen skall kunna bli till någon verklig nytta, måste den från början mottagas med förtroende från sparbankernas sida. Då detta synbarligen icke skulle bli fallet, om den förenades med bank- och fondinspektionen, bör en sådan förening icke äga rum.

Den viktiga frågan om vilka funktioner, sparbanksinspektionen bör erhålla, skall härefter något närmare beröras. Då man gör gällande, att den nuvarande tillsynen icke är tillfredsställande, synes man närmast hava fäst sig vid, att det saknas en kontrollmyndighet, som äger kompetens att verkställa en sakkunnig granskning av sparbankernas portföljer och på ett auktoritativt sätt kan verka för en sund och från insättarnas synpunkt betryggande sparbankspolitik. Det är således snarast den av Konungens befallningshavandes ombud utövade kontrollverksamheten, som behöver kompletteras. Däremot kan icke med fog påstås, att den tillsynsverksamhet, som med nuvarande system omedelbart ankommer på Konungens befallningshavande, icke skulle utövas på ett i stort sett tillfredsställande sätt. Enligt de sakkunnigas uppfattning kan det därför icke anses nödvändigt att, såsom av 1910 års sparbankskommitté föreslogs, till den centrala inspektionsmyndigheten överflytta större delen av de befogenheter, som nu äro uppdragna åt Konungens befallningshavande, och därmed avstå från att för tillsynen över sparbankerna utnyttja den kännedom om ortsförhållandena, som finnes hos Konungens befallningshavande. Icke

heller synes utseendet av de allmänna ombuden böra överflyttas till sparbanksinspektionen. Genom en sådan överflyttning skulle föga kunna vinnas, men man skulle gå miste om den särskilt på sparbankshåll högt uppskattade förmånen av att ombuden stå i nära beröring med Konungens befallningshavande. Skulle i något enstaka fall inspektionen finna, att Konungens befallningshavande utsett ett mindre lämpligt ombud, lär ett påpekande härav från inspektionens sida vara tillräckligt för vinnande av rättelse. Av det anförda följer, att sparbanksinspektionens inrättande icke bör medföra några större ändringar i de redan bestående kontrollorganens verksamhet.

Vid sidan av dessa finnes emellertid ett omfattande verksamhetsområde för inspektionen. Denna bör sålunda vara pliktig att tillhandagå sparbankerna med erforderliga råd och upplysningar i sparbankstekniska frågor. Inspektionen får vidare till funktion att med uppmärksamhet följa sparbankernas verksamhet, för vilket ändamål den bör hava tillgång till deras styrelseberättelser med tillhörande vinst- och förlust- samt balansräkningar ävensom till deras revisionsberättelser. I den mån det av innehållet i nämnda handlingar eller eljest föranledes, bör inspektionen på stället göra undersökning av vederbörande sparbanks förvaltning. Skulle inspektionen finna, att sparbank förvaltas i strid med för densamma gällande föreskrifter, har inspektionen att genom erinringar hos sparbankens styrelse söka åstadkomma rättelse samt att, i den mån sådant erfordras, påkalla Konungens befallningshavandes åtgärd mot sparbanken. Någon beslutande rätt behöver i allmänhet icke tillkomma inspektionen; dock har det med hänsyn till inspektionens ställning och banktekniska kompetens synt naturligtast att låta densamma, där det finnes nödigt, direkt meddela föreskrifter om sättet för förande av sparbanks räkenskaper. För att möjliggöra tillämpandet av enhetliga kontrollprinciper hava de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att åtgärd mot sparbank i fråga, som angår dess rörelse eller bokföring, icke må vidtagas utan att inspektionen därom gjort framställning. I nämnda avseende skulle således inspektionens inrättande medföra en förändring av de nuvarande kontrollorganens kompetens.

I 1910 års sparbankskommittés betänkande betonades vikten av att sparbanksfrågor i allmänhet, alltså icke blott sådana, som röra kontrollen i egentlig mening, bedömas efter enhetliga principer. Även härutinnan har sparbanksinspektionen en stor funktion att fylla. Sålunda bör det lämpligen tillkomma inspektionen att utarbeta normalreglemente för sparbankerna, liksom Konungens befallningshavande böra kunna vända sig till inspektionen i frågor rörande tolkning av sparbankslagen och sparbanksreglementen, angående stadfästelse å reglementen, angående tillstånd till inrättande av avdelningskontor, angående användning av sparbanks vinst m. m. Inspektionen har därvid att verka för en enhetlig praxis i sparbanksfrågor och, i den mån det kommer till inspektionens kännedom, att olika principer tillämpas av olika Konungens befallningshavande, söka åstadkomma överensstämmelse. Att inspektionens yttrande infor dras i hos Kungl. Maj:ts anhängiga sparbanksfrågor, ligger i sakens natur.

Slutligen synes inspektionen böra från statistiska centralbyrån övertaga arbetet med sparbanksstatistiken. Detta är så mycket mera angeläget, som inspektionen har behov av primäruppgifterna för inspektionsändamål redan, innan de kunna bliva föremål för statistisk behandling. Det är jämväl förmånligt, att inspektionen får rätt att bestämma, på vilket sätt den statistiska bearbetningen skall ske, därvid inspektionen givetvis har att

samråda med statistiska centralbyrån. Ifrågasätts kan därjämte, huruvida icke inspektionen borde publicera periodiska sammandrag av vissa primäruppgifter i likhet med vad som sker i bankinspektionen i fråga om dylika uppgifter från bankbolagen.»

Beträffande de allmänna ombuden förklarade de sakkunniga sig instämma i det från sparbankshåll framställda kravet på en ökning av ombudens kvalifikationer, för vilket ändamål de sakkunniga förutsatte, att Kungl. Maj:t i administrativ ordning komme att föreskriva, att högre arvoden än för det dåvarande utginge skulle kunna efter länsstyrelsernas beprövande tillerkännas ombuden. Ersättningen till ombuden borde enligt de sakkunnigas uppfattning liksom tidigare bestridas av statsmedel.

De över sakkunnigförslaget hörda myndigheterna uttalade i allmänhet sympatier för inrättandet av en central tillsynsmyndighet för sparbankerna; dock yttrade några länsstyrelser sig i motsatt riktning. Av sparbankerna avstyrkte något över ett hundra den centrala inspektionsmyndigheten, medan övriga sparbanker liksom sparbanks- och bankföreningarna icke hade något att i princip erinra mot en sådan anordning.

Beträffande den centrala inspektionsmyndighetens organisation ställde sig sparbanksföreningen och det stora flertalet av dem, som förordat inrättandet av en dylik myndighet, avvisande mot tanken på ett särskilt ämbetsverk eller en avdelning av bank- och fondinspektionen för tillsynens utövande och föreslog i stället, att tillsynen skulle överlämnas åt, såsom det hette i sparbanksföreningens yttrande, en under finansdepartementet direkt sorterande sparbanksinspektör med ett eller måhända två biträden till sitt förfogande. Sparbanksföreningen framhöll därvid, att vad sparbankerna äskade och behövde vore ett centralorgan med huvudsaklig uppgift att såsom rådgivande åt landets samtliga sparbanker och jämväl länsstyrelserna verka för tillämpningen av sunda och så vitt möjligt enhetliga principer inom sparbanksvärlden.

Det förslag till ny sparbankslag, som av Kungl. Maj:t framlades för 1922 års riksdag, anslöt sig i fråga om tillsynen väsentligen till de sakkunnigas förslag, dock avsågs i Kungl. Maj:ts förslag, att den centrala inspektionen skulle handhavas av en med finansdepartementet direkt förbunden sparbanksinspektör med samma funktioner som tillämnats den av de sakkunniga föreslagna inspektionen och med uppgift tillika att inom departementet vara föredragande i sparbanksfrågor.

Kungl. Maj:ts förslag vann emellertid ej riksdagens bifall.

I det förslag, som därefter av Kungl. Maj:t framlades för 1923 års riksdag, upptogs beträffande tillsynen samma bestämmelser som i 1922 års förslag. Bankoutskottet, som redan 1922 bestämt uttalat sig mot införande av en central inspektionsmyndighet och förordat bibehållande av det förutvarande tillsynssystemet med vissa förbättringar, vidhöll 1923 samma ståndpunkt och företog i överensstämmelse därmed vissa ändringar i Kungl. Maj:ts förslag. Sex ledamöter av utskottet reserverade sig emellertid och

tillstyrkte Kungl. Maj:ts förslag. Riksdagen biföll utskottets förslag, i enlighet varmed alltså ifrågavarande bestämmelser erhållit sin nuvarande avfattning.

Såsom jag inledningsvis omnämnt, har Kungl. Maj:t därefter den 21 december 1923 utfärdat instruktion för de allmänna ombuden och nya bestämmelser om ersättning till ombuden.

*Sparbanks-
tillsynen i
övriga
nordiska
länder.*

Innan jag övergår till det förslag, som avgivits av 1929 års sakkunniga, får jag vidare erinra om, att i samtliga övriga nordiska länder äro inrättade centrala tillsynsmyndigheter över sparbanksväsendet. I Norge är tillsynen över såväl affärs- som sparbanker sammanförd till ett ämbetsverk, bank- och sparbanksinspektionen under ledning av två jämnställda direktörer, en för vardera gruppen av banker. Emellertid har den norska regeringen nyligen för stortinget framlagt förslag, att ämbetsverket framdeles skulle stå under ledning av en direktör, gemensam för båda bankgrupperna. Danmark har en särskild sparkasseinspektör och i Finland utövas tillsynen av finansministeriet med biträde av sparbanksinspektörer, en för vart och ett av de distrikt, vari landet i inspektionshänseende är indelat.

*1929 års sak-
kunnigas
förslag.*

1929 års sakkunniga hava i huvudsak anslutit sig till det förslag, som avgavs av 1920 års sparbankssakkunniga. Endast beträffande vissa detaljer, för vilka jag ämnar senare redogöra, skiljer sig det nya förslaget från det tidigare.

Inledningsvis framhålla de nu tillkallade sakkunniga, att frågan om anordnande av en fackmässig kontroll över sparbankerna nu ligger annorlunda till än då spørsmålet om tillsynen tidigare och senast i sammanhang med den nuvarande sparbankslagens tillkomst varit föremål för övervägande. Förut hade nämligen, anföra de sakkunniga, kravet på en omläggning av tillsynen motiverats än av teoretiska skäl och än av det faktum, att från sparbankshåll genom sparbankernas rikssammanslutning, svenska sparbanksföreningen, önskemål framstälts om en förbättrad fackmässig inspektion utan att man dock kunnat hänvisa till, att inträffade förluster haft sin grund i bristande tillsyn från det allmännas sida. Den utredning, som verkställdes i anledning av de nyligen inträffade sparbanksfallissemangen, syntes däremot giva vid handen, att åtminstone i vissa av nu ifrågavarande sparbanker förlusterna blivit väsentligt större än vad fallet skulle blivit om tillsynen fungerat tillfredsställande. Sålunda låte det sig exempelvis knappast tänka, att med en tillfredsställande kontroll det varit möjligt att på sätt som under längre tid och i alltmera ökad omfattning skett intill högt uppdriven länegräns belåna in-teckningar i för tomtexploatering avsedda områden eller i obebyggda eller med icke färdiga hus bebyggda tomter, allt fastigheter, vilka givit alls ingen eller mycket ringa avkastning. Ej heller hade, under förutsättning av tillförlitlig kontroll, bestämmelsen att sparbanks utlåningsrörelse företrädesvis skall avse sparbankens verksamhetsområde, kunnat åsidosättas till den grad som på sina håll varit fallet.

Om sålunda numera full enighet syntes råda om behovet av förbättring av sparbankstillsynen, vore det icke lika klart vilka vägar man borde välja för tillgodoseende av detta ändamål. Redan från början ville de sakkunniga emellertid såsom sin åsikt framhålla, att ett system med kontroll genom allmänna ombud i orterna borde bibehållas, men att å andra sidan tillsynen borde förstärkas genom medverkan av en central, sakkunnig myndighet. Den person- och lokalkännedom, som de allmänna ombuden i orterna borde få förutsättas äga, kunde nämligen icke tillfullo uppvägas av den i övrigt större kompetensen hos en central inspektionsmyndighet; kostnadsskäl lade dessutom hinder i vägen mot att organisera en sådan myndighet som ett riksrevisionsverk för sparbankerna. Å andra sidan syntes — på sätt av 1920 års sakkunniga framhållits — den lokala tillsynen ensam icke kunna göras tillräckligt effektiv.

När de sakkunniga sålunda uttalat sig för bibehållande av allmänna ombud i orterna, har det emellertid skett under framhållande av, att vid utseende av ombuden kraven på sakkunskap och ekonomisk erfarenhet borde uppehållas i största möjliga utsträckning. Det kan sålunda enligt de sakkunniga icke anses lämpligt att, såsom på flera håll skett, dessa uppdrag i stor utsträckning göras till bisysslor åt vid länsstyrelserna anställda tjänstemän, oavsett dessas kompetens för uppdragen. Därest ombudsskapet i ett flertal sparbanker inom visst län anförtroddes åt samma person ville det synas de sakkunniga, som om även med nuvarande bestämmelser angående arvodenas belopp lämpliga personer borde kunna erhållas. Skulle emellertid så icke på alla orter vara fallet, förutsätta de sakkunniga, att Kungl. Maj:t skall vidtaga sådan ändring i dessa bestämmelser, som möjliggör en i sådana fall erforderlig höjning av arvodena. De sakkunniga anse det också böra tagas i övervägande, huruvida icke den tid, inom vilken viss person fungerar såsom allmänt ombud i viss sparbank, bör begränsas. I praktiken skulle detta lämpligen kunna ske på så sätt, att med jämna mellanrum en omflyttning av allmänna ombud ägde rum mellan sparbankerna inom visst län. De sakkunniga vilja emellertid icke förorda, att redan nu en dylik ordning lagfästes; lämpligast syntes vara att den nya centrala inspektionsmyndigheten efter någon tids erfarenhet avgåve förslag till lagändringar beträffande den allmänna ombudsinstitutionen, därest sådana befunnits erforderliga.

I fråga om den centrala inspektionsmyndighetens organisation äro, framhålla de sakkunniga, tre alternativ tänkbara, vilka alla tidigare framförts; den kan anordnas såsom en under finansdepartementet direkt sorterande sparbanksinspektör eller såsom en från departementet fristående central myndighet, i senare fallet organiserad antingen såsom en självständig myndighet eller såsom en avdelning i bank- och fondinspektionen.

Beträffande de olika alternativen anför de sakkunniga följande.

»Det första alternativet, en sparbanksinspektör, framfördes första gången av en reservant bland 1910 års sparbankssakkunniga och upptogs sedan i *Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 194 häft. (Nr 230.)*

såväl 1922 som 1923 års propositioner, det andra — organisation såsom självständig myndighet — förordades av majoriteten av 1920 års sakkunniga och det tredje eller inordnande i bankinspektionen av majoriteten av 1910 års sakkunniga samt två reservanter bland 1920 års sakkunniga.

Då departementschefen år 1922 ansåg, att man för det dåvarande kunde nöja sig med allenast en tjänsteman, förklarade han det avgörande härvidlag vara, i vilken utsträckning undersökningar på stället och därav föranledda resor kunde bli nödvändiga. Departementschefen utgick nämligen från att det arbete, som kunde verkställas å tjänsterummet, kunde utan svårighet utföras av en enda tjänsteman. Beträffande behovet av undersökningar på stället ansåg departementschefen den dittillsvarande erfarenheten giva vid handen, att undersökningarna, i den mån sådana verkligen bleve nödvändiga, i allmänhet skulle kunna verkställas på synnerligen kort tid. Enligt departementschefens mening borde sparbanksinspektören förbindas med finansdepartementet på det sätt, att han inom departementet skulle handlägga där förekommande sparbanksfrågor, på samma gång som han i egenskap av sparbanksinspektör fungerade såsom central myndighet.

Med den utveckling, sparbanksväsendet numera erhållit, måste de sakkunniga anse det uteslutet, att en man skulle kunna på ett tillfredsställande sätt lösa den dubbla uppgiften av rådgivare åt sparbankerna, huvudsakligen verksam genom skriftväxling från huvudstaden, och av inspektör, vilken, därest han över huvud skulle kunna vinna personlig kännedom om förhållandena i landets inemot 500 sparbanker, nödvändigtvis måste tillbringa en högst väsentlig del av året på resor. Härtill kommer, att en anordning, som hos en person inom samma verksamhetsområde förenar å ena sidan uppgifter av natur att bära av honom självständigt handläggas och å andra sidan uppgifter såsom föredragande inom statsdepartement, näppeligen synes stå i överensstämmelse med här i landet hävdvunnen ordning. Påpekas må härvidlag, hurusom bankinspektionen, som tidigare varit organiserad såsom en byrå under finansdepartementet, på grund av de därmed förenade olägenheterna efter initiativ från riksdagen genom lagändring år 1906 ombildades till ett självständigt verk.

Om de sakkunniga redan på de sålunda anförda skälen ansett alternativet med en i finansdepartementet inordnad sparbanksinspektör bära utmönstras och den centrala inspektionsmyndigheten alltså bära erhålla karaktären av en från departementet fristående institution, har däremot större tvekan rätt huruvida myndigheten bör anordnas såsom en självständig myndighet eller såsom en avdelning i bank- och fondinspektionen. Den avvägning av de med dessa båda alternativ förenade fördelar och nackdelar, som verkställts av majoriteten hos 1920 års sakkunniga, synes de nu tillkallade sakkunniga fortfarande vara i huvudsak riktig, dock må här framhållas, att anslutning till bank- och fondinspektionen icke, på sätt 1920 års sakkunniga antagit, torde medföra någon mera väsentlig kostnadsbesparing. Därest sparbanksinspektionen inordnades i bank- och fondinspektionen kunde det nämligen knappast ske på andra villkor än att sparbanksverksamheten tillförbundes att bära, förutom sparbanksavdelningens kostnader, jämväl en tredjedel av löneutgifterna för bankinspektören och vissa andra för samtliga avdelningar gemensamma tjänstemän.

Då de sakkunniga i likhet med majoriteten av 1920 års sakkunniga anse sig bära förorda sparbanksinspektionens organiserande såsom en självständig myndighet, sker detta väsentligen på det av 1920 års sakkunniga anförda skälet, nämligen den obenägenhet för en förening av bank- och fond- samt

sparbanksinspektionerna, som framträtt å sparbankshåll och som -- enligt vad de nu tillkallade sakkunniga ansett sig kunna konstatera -- fortfarande är för handen.»

Jämväl i avseende å frågan, vilka funktioner, som sparbanksinspektionen bör erhålla, hava de sakkunniga anslutit sig till den ståndpunkt, som härutinnan intogs av 1920 års sakkunniga och som biträdades av föredragande departementschefen åren 1922 och 1923. De sakkunniga anse sålunda, att länsstyrelsen bör i stort sett bibehållas vid samma befogenheter som enligt nu gällande lag tillkomma denna myndighet. Enligt de sakkunnigas mening kan nämligen vad som uppenbarats i sammanhang med de nyligen inträffade sparbanksfallissemangen icke tagas till intäkt för den uppfattningen, att vederbörande länsstyrelser skulle på anmärkningsvärt sätt åsidosatt sina plikter i avseende å tillsynen. Efter att hava erinrat om, att de flesta av de sparbanker, som drabbats av kraschen, tillhört en under kristiden i spekulationssyfte bildad sammanslutning av sparbanker, genom vilken, då densamma i följd av lagändring år 1920 tvingats till upplösning, de särskilda sparbankerna i orterna redan fått övertaga en del mindervärdiga engagemang, fortsätta de sakkunniga:

»I de fall, där vederbörande allmänna ombud gjort anmälan om förenflitligheten av dylika engagemang, torde länsstyrelserna i regel hava sökt verka för en avveckling av dessa. I saknad av överblick över de affärer, i vilka dessa sparbanker varit inblandade, synes emellertid varje länsstyrelse därvid hava begränsat sin uppgift till att söka åstadkomma en sådan avveckling, varigenom man ansett sig bäst tillgodose insättarna i det egna länets sparbank. Förglömmas må ej, att på andra håll länsstyrelsernas strävanden i angiven riktning krönts med framgång, så att vederbörande sparbanker blivit frigjorda från de riskfyllda engagemangen. En sådan situation, som förelegat i de nu förolyckade sparbankerna, torde för övrigt av flera skäl icke framdeles kunna uppkomma. Sålunda torde sparbanker av den natur, varom här är fråga, med nu gällande genom 4 § i sparbankslagen fastslagna koncessionssystem icke vidare kunna komma till stånd. Men dessutom kommer den nu föreslagna sparbanksinspektionen att erhålla en sådan överblick över förhållandena, att det näppeligen blir möjligt för en låntagare att i större omfattning i olika sparbanker erhålla kredit annat än mot fullgod säkerhet. Vad som brustit i avseende å tillsynen synes däremot framför allt vara att tillskriva de allmänna ombuden i vissa av förevarande sparbanker. De sakkunniga kunna alltså icke tillstyrka, att länsstyrelsernas befattning med sparbankerna, vilken varit av den största betydelse för sparbanksväsendets utveckling, i anledning av vad som nu inträffat skulle — i strid med en bestämd opinion på sparbankshåll — upphöra. Härtill hava de sakkunniga ansett sig så mycket mindre hava anledning, som, därest den föreslagna sparbanksinspektionen kommer till stånd, länsstyrelserna icke lära underlåta att i sparbanksfrågor av större vikt, såsom angående fastställande och ändring av sparbanks reglemente och angående lagens efterlevnad, rådföra sig med inspektionen.»

Till de befogenheter, som enligt 1920 års sakkunniga skulle tillkomma sparbanksinspektionen, hava de nu tillkallade sakkunniga ansett böra läggas

rätt att, där sparbanks styrelse vägrar efterkomma av inspektionen framställd begäran om sammankallande av sparbankens huvudmän till extra sammanträde, själv utlysa sådant sammanträde. Dylik befogenhet tillkommer bankinspektionen med avseende å bolagsstämma i de banker, som stå under dess tillsyn. De sakkunniga framhålla härutinnan, att med hänsyn till de återverkningar å det allmänna förtroendet för sparbanken, som kan väntas av en av sparbanksinspektionen utfärdad kallelse, sådan befogenhet för inspektionen givetvis bör begagnas endast i rena undantagsfall.

De sakkunniga hava förklarat sig icke under den korta tid, som för deras uppdrag stått dem till buds, kunna taga bestämd ställning till det av 1920 års sakkunniga framställda förslaget, att sparbanksinspektionen skulle från statistiska centralbyrån övertaga arbetet med sparbanksstatistiken. Emellertid hava de sakkunniga ansett det vara lämpligt, att primäruppgifterna för denna statistik insändes till sparbanksinspektionen och där granskades för att sedermera, därest sammanställningen av uppgifterna ansåges fortfarande böra äga rum i statistiska centralbyrån, av sparbanksinspektionen dit överlämnas.

Kostnaderna för en central sparbanksinspektion hava av de sakkunniga uppskattats till omkring 70,000 kronor för år, varvid de sakkunniga räknat med en organisation av en sparbanksinspektör såsom chef, en biträdande ledamot och en byråinspektör jämte erforderliga biträden och vaktbetjäning. Under det första verksamhetsåret skulle härtill komma utgifterna för nödiga inventarier. De sakkunniga hava, i likhet med 1920 års sakkunniga, ansett kostnaderna för inspektionen böra bestridas av sparbankerna. Fördelade på samtliga sparbanker efter förhållandet mellan beloppen av de av varje sparbank förvaltade medlen skulle kostnaderna för närvarande icke avsevärt överstiga två tusendedels procent av detta belopp. Emellertid hava de sakkunniga funnit en övre gräns för sparbankernas bidragsskyldighet böra fastställas och hava härutinnan föreslagit samma högsta procentsats, som gäller beträffande sparbankernas bidrag till de allmänna ombudens arvoden eller fem tusendedels procent av de av sparbankerna förvaltade medlen.

I fråga om de detaljbestämmelser, i vilka det nu framlagda förslaget skiljer sig från det i 1923 års proposition framlagda, anföra de sakkunniga följande.

Nu gällande lag föreskreve, i överensstämmelse med 1923 års förslag, att allmänna ombudet bör minst en gång om året verkställa undersökning av sparbankens förvaltning och att sådan undersökning bör, där hinder ej möter, ske genom deltagande i revisionen. Enligt vad de sakkunniga erfarit hade detta stadgande i praktiken lett därhän, att de allmänna ombuden ofta icke verkställt annan undersökning än att de deltagit i revisionen. Även om de allmänna ombudens deltagande i revisionen vore önskvärt syntes det emellertid vara av värde ur kontrollsynpunkt, att allmänna ombudet därutöver förrättade en särskild undersökning av sparbanken, om också be-

träffande de mindre sparbankerna icke alla år. Ur denna synpunkt föreslog de sakkunniga en mindre jämkning av lagtexten.

De sakkunniga hade vidare ansett det böra tillkomma allmänt ombud att jämväl utan bemyndigande av sparbanksinspektionen närvara och deltaga i överläggningarna vid sammanträde med huvudmännen eller vid av inspektionen utlyst sammanträde med styrelse eller likvidatorer.

Slutligen hava de sakkunniga framhållit, att sparbanksinspektionen givetvis borde äga befogenhet att, därest länsstyrelsens beslut över framställning, som inspektionen gjort med stöd av sparbankslagen, ginge inspektionen emot, överklaga beslutet hos Kungl. Maj:t. Sådan befogenhet syntes emellertid tillkomma inspektionen utan att särskilt stadgande därom infördes i lagen.

Såsom jag redan framhållit inför Kungl. Maj:t, hava den senaste tidens händelser utvisat, att den nuvarande ordningen för det allmännas tillsyn över sparbankerna icke är tillfredsställande. På grund härav och med hänsyn till vikten av att det allmänna förtroendet för sparbanksväsendet icke rubbas har jag funnit önskvärt att redan för årets riksdag förslag framläggas om förbättring av tillsynen.

*Departement-
chefen.*

Det förslag i sådant avseende, som avgivits av de med stöd av Kungl. Maj:ts beslut nämnda den 10 april tillkallade sakkunniga, kan jag i huvudsak biträda. I likhet med de sakkunniga anser jag sålunda, att den nuvarande lokala tillsynen genom länsstyrelserna och av dessa förordnade allmänna ombud alltjämt bör bibehållas, men att denna tillsyn bör förstärkas genom inrättandet av en central tillsynsmyndighet.

Vad den lokala tillsynen angår vill jag emellertid särskilt framhålla, hurusom vad nu inträffat inskärper vikten av att länsstyrelserna till allmänna ombud utse endast för uppdraget fullt kompetenta personer samt i övrigt med intresse och noggrannhet handhava sin anpart av tillsynsverksamheten. De sakkunnigas förslag att fördela ombudsskapen i sparbankerna inom varje län på ett mindre antal personer och att tid efter annan vidtaga en omflyttning av de allmänna ombuden mellan sparbankerna inom länet synes mig förtjänt att tagas under övervägande av länsstyrelserna. Därjämte torde, såsom de sakkunniga förutsatt, frågan om höjning av de till de allmänna ombuden utgående arvoden böra upptagas till prövning, därest i fortsättningen erfarenheten skulle giva stöd för den meningen, att de nuvarande ersättningarna äro för låga för erhållande av för ändamålet kompetenta personer. I detta sammanhang torde också böra framhållas önskvärdheten av att åtminstone de större sparbankerna såsom siffergranskare eller revisorer anlita auktoriserade revisorer eller andra fullt bokföringskunniga personer.

I fråga om de allmänna ombudens åligganden har jag ansett sakkunnigförslaget böra ändras därhän, att allmänt ombud skall minst en gång år-

ligen verkställa undersökning av sparbankens förvaltning och, där hinder ej möter, jämväl deltaga i den årliga revisionen.

Till betryggande av allmänt ombuds självständighet gentemot sparbankens ledning har jag funnit böra i 28 § intagas förbud mot utlämnande av lån mot förbindelse, för vars uppfyllande allmänna ombudet svarar.

Den centrala tillsynsmyndigheten synes mig böra i enlighet med de sakkunnigas uppfattning anordnas fristående från finansdepartementet. Tvekan kan däremot råda, huruvida denna tillsyn bör uppdragas åt bank- och fondinspektionen, som i sådant fall borde förstärkas med en för sparbankstillsynen särskilt inrättad avdelning, eller om en ny, enbart för sparbankerna avsedd tillsynsmyndighet bör inrättas. Goda skäl kunna åberopas för såväl den ena som den andra ståndpunkten. Emellertid har man på sparbankshåll bestämt motsatt sig att den centrala tillsynen anförtros åt bank- och fondinspektionen. Man synes därvid fästa stor vikt vid den förefintliga artskillnaden mellan affärsbankernas och sparbankernas verksamhet och förmenar, att det för bank- och fondinspektionen skulle möta svårigheter att i frågor, där affärsbankernas och sparbankernas intressen gå i sär, skänka det beaktande åt sparbanksväsendets synpunkter, som man på detta håll finner önskvärt. Härtill kommer att man på sparbankernas sida tillmäter stor betydelse åt den rådgivande verksamhet, som bland annat till vinnande av enhetlighet skulle ankomma på den centrala tillsynsmyndigheten, och anser att denna uppgift icke lämpligen bör anförtros annan myndighet än en sådan, som har tillsynen över sparbankerna till sitt huvudsakliga ändamål och som från början av sparbankerna mottages med förtroende. Utan att för egen del uttala något omdöme om bärigheten av dessa synpunkter i och för sig har jag emellertid i likhet med de sakkunniga kommit till den uppfattningen, att i frågans nuvarande läge en förening av tillsynen över affärsbankerna och sparbankerna icke bör äga rum utan att tillsynen över sparbankerna bör åtminstone tills vidare anförtros åt en särskild myndighet. Härvid utgår jag givetvis från att i de fall, där en samverkan mellan den blivande sparbanksinspektionen och bankinspektionen är önskvärd, en sådan samverkan också kommer till stånd.

I fråga om fördelningen av tillsynsverksamheten mellan de lokala organen och sparbanksinspektionen och inspektionens särskilda befogenheter har jag icke funnit anledning avvika från sakkunnigförslaget annat än i följande hänseenden.

I syfte att främja tillämpning av enhetliga kontrollprinciper hava de sakkunniga föreslagit, att länsstyrelses befogenhet att meddela förbud eller föreläggande i frågor, som angå sparbanks rörelse eller bokföring, skulle vara beroende av framställning från inspektionen. Såvitt angår bokföringen, beträffande vilken inspektionen skulle äga meddela bindande föreskrifter, är en dylik begränsning tydligen på sin plats. Vad däremot beträffar sparbanks rörelse torde omständigheter kunna inträffa, som påkalla ett snabbt ingripande av länsstyrelsen, vilket emellertid skulle för-

dröjas genom nödvändigheten av inspektionens medverkan. Härtill kommer, att begränsningen i länsstyrelsens befogenhet i sistnämnda hänseende möjligen kan vara ägnad att verka avtrubbande på länsstyrelsernas känsla av ansvar för tillsynens handhavande. Av dessa skäl anser jag mig böra förordna, att länsstyrelse fortfarande skall äga att på eget initiativ vidtaga åtgärd mot sparbank i fråga, som angår dess rörelse.

Sparbanksinspektionen synes mig böra tillerkännas rätt att jämväl sedan sparbank trätt i likvidation sammankalla huvudmännen, givetvis under förutsättning att likvidatorerna vägrat att efterkomma inspektionens begäran om utlysande av sammanträde med huvudmännen.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle, i överensstämmelse med vad som gäller för bank- och fondinspektionen, Kungl. Maj:t äga bestämma angående sparbanksinspektionens organisation. De sakkunniga utgå från att inspektionen skulle bestå av en sparbanksinspektör såsom chef, en biträdande ledamot och en byråinspektör jämte erforderliga biträden och vaktbetjäning. Denna organisation synes mig ändamålsenlig och åtminstone för närvarande tillräcklig för fyllande av de uppgifter, som skulle ankomma på inspektionen. Sparbanksinspektörens lön torde böra beräknas till förslagsvis 18,000 kronor för år. Biträdande ledamotens arvode förutsättes skola utgå med 4,000 kronor. Byråinspektören torde böra hänföras till lönegraden B 28 samt biträdena till de lönegrader, som motsvara deras arbetsuppgifter. Befattningshavarna, alltså icke biträdande ledamoten, skulle därjämte erhålla dyrtidstillägg enligt de för nyreglerade verk gällande grunderna. I likhet med vad som gäller beträffande bank- och fondinspektionen torde, oaktat ifrågakvarande befattningshavare icke uppföras å ordinarie stat, bestämmelserna i avlöningsreglementet för ordinarie tjänstemän, tillhörande den allmänna civila statsförvaltningen, böra vinna tillämpning å deras löneförhållanden med de jämkningar, som efter närmare utredning finnas erforderliga.

Med en organisation av nu antydd omfattning torde kostnaderna för sparbanksinspektionen, inberäknat reseersättning samt utgifter för extra arbetskrafter och lokalhyra ävensom andra expenser, icke komma att överstiga det av de sakkunniga beräknade beloppet av 70,000 kronor för år. Kostnaderna synas i enlighet med sakkunnigförslaget böra helt bestridas genom bidrag från sparbankerna samt bidragen utgå efter ett för alla sparbanker lika förhållande till beloppet av de av sparbank förvaltade medlen, varmed avses summan av sparbankens inlåning och dess egna tillgångar, vare sig dessa avsatts till fonder eller bokförts såsom odisponerade vinstmedel.

I de sakkunnigas förslag hava, utöver vad förut anförts, vidtagits vissa väsentligen redaktionella jämkningar.

Det synes mig önskvärt att den föreslagna sparbanksinspektionen träder i verksamhet redan vid ingången av budgetåret 1929/1930. Då det emellertid möjligen kan vara förenat med svårigheter att före den 1 juli 1929 medhinna härför erforderliga åtgärder, torde det böra ankomma på

Kungl. Maj:t att bestämma tiden för ikraftträdandet av ifrågavarande ändringar i sparbankslagen.

I tryckfrihetsförordningen läres i likhet med vad som gäller beträffande bankinspektionen böra införas stadgande i syfte att vissa handlingar, som röra enskildas förhållanden till sparbank, ej må utlämnas från tillsynsmyndighet. Att redan till innevarande års riksdag avlåta förslag härom synes ej erforderligt.

Föredraganden uppläser härefter förslag till *lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 om sparbanker* av den lydelse, bilaga A till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 i regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Yngve Ericsson.

Bilaga A.

Förslag

till

lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker.

Härigenom förordnas, dels att 28, 57, 58, 60, 61, 63, 64 och 68 §§ i lagen den 29 juni 1923 om sparbanker skola, 58 och 64 §§ i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse, dels ock att i lagen skola införas två nya paragrafer, betecknade 60 a och 60 b §§ och av den lydelse nedan sägs

28 §.

Lån av sparbanks medel må ej utlämnas mot skuldförbindelse, för vars uppfyllande ledamot av sparbankens styrelse eller i sparbanken anställd tjänsteman i egenskap av huvudgäldenär eller löftesman svarar, utan så är, att till säkerhet för lånets fulla belopp ställes pant av sådana obligationer eller inteckningar, som i 25 § omförmälas, ej heller må lån utlämnas mot förbindelse, för vars uppfyllande det enligt 58 § förordnade allmänna ombudet svarar.

57 §.

Tillsynen över sparbank skall på sätt nedan stadgas utövas av Konungens befallningshavande i det län, där sparbankens styrelse har sitt säte, samt en för hela riket gemensam sparbanksinspektion.

58 §.

Konungens befallningshavande — — — hinder därför.

Konungens befallningshavande — — — sådant vite.

Föreläggande, som ovan sagts, må utom vad angår innehållet i balansräkning eller vinst- och förlusträkning icke av Konungens befallningshavande meddelas i fråga om i lag givna föreskrifter, vilkas överträdande är belagt med straff. I frågor, som angå sparbanks bokföring, må förbud eller föreläggande icke heller av Konungens befallningshavande meddelas, med mindre sparbanksinspektionen gjort framställning därom.

Då Konungens befallningshavande — — — ett år.

Har sparbanks styrelse — — — i likvidation.

60 §.

Allmänna ombudet åligger att med uppmärksamhet följa sparbankens verksamhet.

Allmänna ombudet skall minst en gång årligen verkställa undersökning av sparbankens förvaltning. Där hinder ej möter, bör allmänna ombudet jämväl deltaga i den revision, varom i 39 § förmäles.

Träder sparbanken i likvidation, åligger allmänna ombudet att övervaka denna.

Allmänna ombudet vare pliktigt att meddela Konungens befallningshavande och sparbanksinspektionen alla de upplysningar angående sparbanken, som av dem äskas.

Förordnande att vara allmänt ombud må när som helst av Konungens befallningshavande återkallas.

Allmänna ombudet åtnjuter arvode efter de grunder Konungen stadgar.

60 a §.

Sparbanksinspektionen åligger:

att i fråga om lämpliga iurättandet och bedrivandet av sparbanks verksamhet tillhandagå med råd och upplysningar;

att med uppmärksamhet följa sparbankernas verksamhet; samt

att, därest inspektionen finner, att sparbanks verksamhet icke står i överensstämmelse med denna lag eller sparbankens reglemente, göra de erinringar hos sparbankens styrelse eller de framställningar hos Konungens befallningshavande, vartill inspektionen kan finna sig föranlåten.

Där inspektionen finner sådant nödigt, äge inspektionen meddela föreskrifter angående sättet för förande av sparbanks räkenskaper.

Närmare bestämmelser om inspektionens organisation och verksamhet meddelas av Konungen.

60 b §.

Sparbanksinspektionen äge, när sådant prövas nödigt, sammankalla sparbanks styrelse eller, om sparbanken befinner sig i likvidation, likvidatorerna.

Hava styrelsen eller likvidatorerna icke efterkommit av inspektionen framställd begäran om utfärdande av kallelse till extra sammanträde med huvudmännen, må sådan kallelse ock av inspektionen utfärdas.

Vid sammanträde med huvudmännen eller av inspektionen utlyst sammanträde med styrelse eller likvidatorer må närvara och i överläggningarna deltaga allmänna ombudet ävensom den, vilken enligt av Konungen meddelade bestämmelser har befogenhet att företräda inspektionen.

61 §.

Sparbanks styrelse eller, där sparbanken trätt i likvidation, dess likvidatorer åligger:

att för sparbanksinspektionen och allmänna ombudet när som helst hålla sparbankens kassa och övriga tillgångar samt alla böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning;

att å tider, som av inspektionen bestämmas, och enligt av inspektionen fastställda formulär upprätta och till inspektionen insända översikter över sparbankens tillgångar och skulder; skolande i sådan översikt angivas, huruvida anledning finnes till antagande, att bokförda värdet av någon i översikten upptagen tillgång överstiger dess verkliga värde;

att jämväl i övrigt meddela Konungens befallningshavande, inspektionen och allmänna ombudet alla de upplysningar rörande sparbanken, som av dem äskas;

att, där inspektionen meddelat föreskrift beträffande sättet för förandet av sparbanks räkenskaper, ställa sig sådan föreskrift till efterrättelse;

att, så snart den i 32 § omnämnda berättelsen föreligger av styrelsen underskriven, insända avskrifter därav jämte vinst- och förlusträkning samt balansräkning till såväl inspektionen som allmänna ombudet samt att efter verkställd revision tillställa inspektionen och allmänna ombudet den däröver avgivna berättelsen ävensom protokoll, upptagande de å sammanträde med huvudmännen i anledning av nämnda berättelser fattade besluten; samt

att årligen senast en månad efter huvudmännens årssammanträde avgiva statistisk redogörelse angående sparbanken jämlikt av Konungen meddelade föreskrifter.

63 §.

Till bestridande av kostnaden för sparbanksinspektionens organisation och verksamhet ävensom av hälften av kostnaden för arvoden åt allmänna ombuden skall varje sparbank i riket årligen erlægga särskilda bidrag. Vartdera bidraget skall utgå efter visst, för samtliga sparbanker lika förhållande till sammanlagda beloppet av de utav sparbank vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltade medlen; dock må bidraget icke överstiga fem tusendedels procent av detta belopp. Återstoden av kostnaden för arvoden åt allmänna ombuden gäldas av statsverket.

Närmare bestämmelser om fastställande av sparbanks bidrag och om bidrags erläggande meddelas av Konungen.

64 §.

Med böter från och med femtio till och med tvåtusen kronor eller fängelse straffes

- 1) stiftare, vilken — — — 4 § sägs;
- 2) styrelseledamot — — — oriktig uppgift;
- 3) styrelseledamot — — — oriktig uppgift;
- 4) styrelseledamot, som — — — 33 §;
- 5) styrelseledamot eller annan, som mot bättre vetande till Konungens befallningshavande, sparbanksinspektionen eller allmänna ombudet avgiver

oriktig eller ofullständig uppgift angående omständighet, varom det ålegat honom att lämna upplysning;

6) revisor, som — — — honom granskats;

7) revisor, som — — — hans uppdrag.

Ej må — — — strängare straff.

68 §.

Över beslut, som av Konungens befallningshavande eller sparbanksinspektionen på grund av denna lag meddelas, må klagan föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement; dock gånge beslut, som meddelas av Konungens befallningshavande, utan hinder av klagan i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 1 maj 1929.

Närvarande:

justitieråden STENBERG,
APPELBERG,
TISELIUS,
regeringsrådet SÖDERWALL.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 26 april 1929, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av tillförordnade byråchefen för lagärenden i finansdepartementet, hovrättsassessorn F. W. Killander.

Lagrådet fann förslaget föranleda följande erinringar.

60 §.

Det ligger i sakens natur, att om allmänna ombudet finner förhållande föreligga, som kan giva anledning till åtgärd av Konungens befallningshavande eller sparbanksinspektionen, ombudet skall ofördröjligen underätta ifrågavarande myndighet därom. Denna ombudets skyldighet synes böra upptagas bland ombudets i denna paragraf angivna åligganden med lika stort skäl som hans plikt att lämna Konungens befallningshavande och sparbanksinspektionen upplysningar, som av dem äskas.

Att Konungen äger meddela närmare bestämmelser angående de allmänna ombudens verksamhet, torde böra utsägas i paragrafen.

För ökande av kontrollens effektivitet bör den undersökning av sparbankens förvaltning, som ombudet har att verkställa, äga rum å tid, som icke på förhand tillkännagivits. Någon bestämmelse härom behöver måhända icke intagas i förevarande lag, men i allt fall bör sådant stadgande ingå i den av Konungen utfärdade instruktionen.

60 a §.

Jämlikt 58 § har Konungens befallningshavande att förbjuda verkställighet av beslut, som fattats av sparbanks huvudmän eller styrelse, icke blott i det fall, att beslutet står i strid med lag eller sparbankens reglemente, utan även då beslutet eljest finnes medföra våda för sparbankens säkerhet. Däremot har i förevarande paragraf såsom förutsättning för sparbanksinspektionens skyldighet att göra erinran hos sparbanksstyrelse eller framställning hos Konungens befallningshavande angivits endast det förhållandet, att sparbankens verksamhet icke finnes stå i överensstämmelse med sparbankslagen eller sparbankens reglemente. Det kan enligt lagrådets mening ej vara föremål för tvekan och är säkerligen även avsett, att inspektionen bör hava enahanda skyldighet, då inspektionen finner, att verksamheten, ändå att den ej strider mot lag eller sparbankens reglemente, bedrives på sätt, som medför våda för sparbankens säkerhet. Stadgandet om inspektionens åligganden bör därför lämpligen i detta hänseende fullständigas.

Lagen om bankrörelse innehåller i 230 § förbud för ledamot av bankinspektionen att deltaga i styrelsen av eller vara anställd vid bankbolag, över vilket bankinspektionen har att utöva tillsyn. Enahanda skäl, som ligga till grund för detta stadgande, synas böra föranleda, att i förevarande paragraf införes motsvarande förbud för ledamot av sparbanksinspektionen.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 maj 1929.*

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden
LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDBIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG,
LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wohlin, lagrådets den 1 maj 1929 avgivna utlåtande över det den 26 april 1929 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker*.

Föredraganden meddelar, att i förslaget vidtagits ändringar i enlighet med vad lagrådet hemställt samt därutöver vissa redaktionella jämkningar.

Härefter anför föredraganden:

Enligt vad jag förut framhållit äro kostnaderna för sparbanksinspektionen, beräknade till omkring 70,000 kronor, avsedda att helt täckas genom bidrag från sparbankerna. I budgettekniskt hänseende torde i fråga om sparbanksinspektionen — i överensstämmelse med vad årets riksdag beslutat med avseende å bidragen till bankinspektionen och fondinspektionen samt däremot svarande anslag — böra förfaras sålunda, att i riksstaten uppföras — med lika belopp 70,000 kronor — på *inkomstsidan* en ny inkomsttitel bidrag till sparbanksinspektionen och på *utgiftssidan* ett förslagsanslag till inspektionen, samt att den behållna inkomsten av nämnda bidrag, över anslaget, tillgodoföres en särskild fond, från vilken utgifterna för inspektionen bestridas. Det nya anslaget torde böra uppföras såsom ordinarie anslag under riksstatens sjunde huvudtitel.

Föredraganden uppläser härefter det i enlighet med vad förut anförts ändrade förslaget till *lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker* samt hemställer

a) att förslaget måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande, samt

b) att Kungl. Maj:t måtte i propositionen tillika föreslå riksdagen att

dels i riksstaten under sjunde huvudtiteln uppföra ett *ordinarie* förslagsanslag till sparbanksinspektionen med kronor 70,000,
dels ock i riksstaten för budgetåret 1929/1930 under rubriken »A. Egentliga statsinkomster. II. Upphörd i statens verksamhet» uppföra en ny inkomsttitel sålunda: Bidrag till sparbanksinspektionen kronor 70,000.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad föredragande departementschefen sålunda hemställt.

Med bifall härtill förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Elis Lindahl.